

Nemean 9

Pindaros Nemeïsche Ode IX

Deze Ode is voor een zege in de wagenraces behaald door Chromios. Hij was de zoon van Hagesidamos. Chromios was de zwager van Hieron, de heerser van Surakuse. Deze had Chromios tot heerser van het pas gestichte Aitna gemaakt. Misschien is de ode opgevoerd op Ortygia, een klein eiland bij Surakuse. Hier zou volgens een scholiast het beeld van Chromios en Hieron gestaan hebben. Een mogelijke datum is 476.

Het metrum is dactyloepitriet

ΧΡΟΜΙΩ ΑΙΤΝΑΙΩ ΑΡΜΑΤΙ

- I. κωμάσομεν¹ παρ' Ἀπόλλωνος² Σικυώνοθε³, Μοῖσαι,
τὰν νεοκτίσταν⁴ ἐς Αἴτναν⁵, ἔνθ' ἀναπεπταμέναι⁶
ξείνων νενίκανται θύραι,
ὄλβιον⁷ ἐς Χρομίου
δῶμ'. ἀλλ' ἐπέων γλυκὺν ὕμνον πρᾶσσετε.
τὸ κρατήσιππον⁸ γὰρ ἐς ἄρμ'⁹ ἀναβαίνων
ματέρι καὶ διδύμοις¹⁰ παίδεσσιν αὐδὰν¹¹ μανύει¹² 10
5 Πυθῶνος αἰπεινᾶς¹³ ὀμοκλάροις¹⁴ ἐπόπταις¹⁵.

¹ κωμάω een feestelijke optocht houden; *coni. aor.*

² *Van Apollo zijn de resten van 3 tempels gevonden te Sikoon, een mogelijk vroeg Archaïsche, een Archaïsche en een Hellenistische.*

³ Σικυώνοθε van Sikoon, stad op Sicilië tussen Korinthe en Achaia

⁴ νεοκτίστος pas gesticht

⁵ *Aitna (Grieks: Αἴτνα) was in de oudheid een stad op het Italiaanse eiland Sicilië, gelegen op de zuidelijke flanken van de vulkaan Etna. Het is niet bekend waar de stad precies lag. Aitna was oorspronkelijk een stad van de Sicelen, een van de drie oorspronkelijke volkeren van Sicilië voor de Griekse kolonisatie, en werd toen Inessa of Inessum genoemd.*

⁶ ἀναπεπταμένος open, in de lucht

⁷ ὄλβιος welvarend, voorspoedig, gelukkig

⁸ κρατήσιππος zegevierend in de race

⁹ ἄρμα τό racewagen

¹⁰ δίδυμος twee

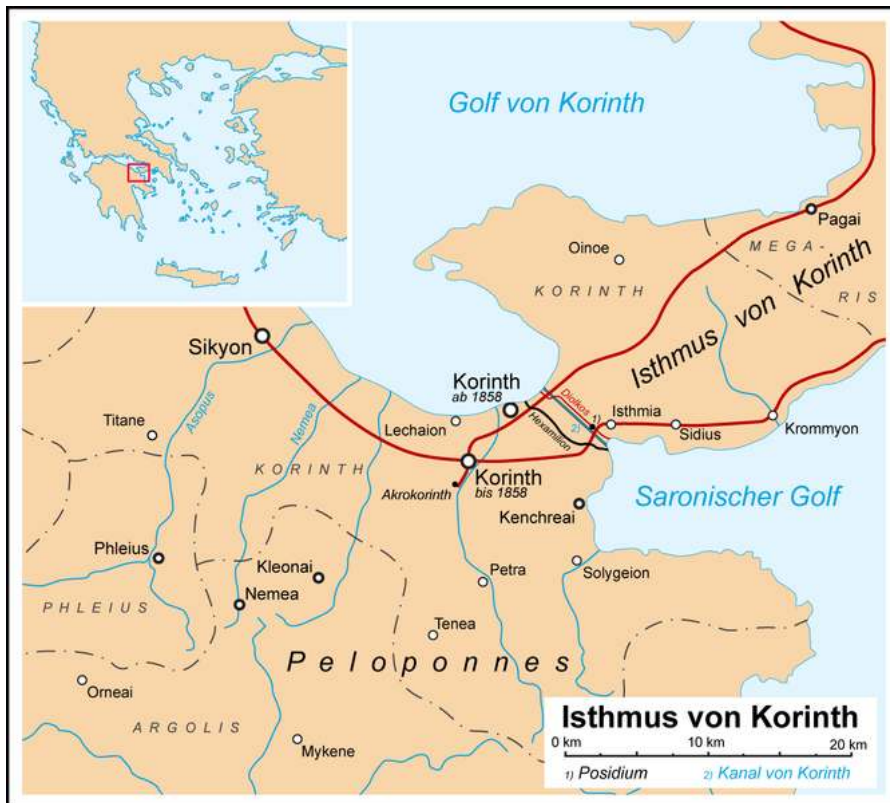
¹¹ αὐδή geluid, stem, orakel

¹² μηνύω onthullen, openbaren, mededelen

¹³ αἰπεινός diepzinnig

¹⁴ ὀμόκλαρος met een gelijk deel, co-erfgenaar

¹⁵ ἐπόπτης toeschouwer, getuige, opzichter

Voor Chromios van Aitna, voor zijn renwagen

- I. Laten wij feestelijk rondtrekken van Apollo van Sikuoon, Muzen,
naar het pas gestichte Aitna, waar geopende deuren geen partij
zijn voor vreemden, 5
naar het voorspoedige huis
van Chromios. Welaan, gebruikt woorden voor een zoete hymne.
Want Bij het beklimmen van zijn wagen laat hij, die gewonnen heeft,
in de race een lied voor de moeder en haar twee kinderen horen 10
als gelijkwaardige opzichters van de diepzinnige Pythoon.

- II. ἔστι δέ τις λόγος ἀνθρώπων, τετελεσμένον¹ ἔσλόν²
 μὴ χαμαί³ σιγᾷ καλύψαι: θεσπεσία⁴ δ' ἐπέων
 καύχαις⁵ ἀοιδὰ πρόσφορος⁶.
 ἀλλ' ἀνά μὲν βρομίαν⁷
 φόρμιγγ', ἀνά δ' αὐλόν⁸ ἐπ' αὐτὰν ὄρσομεν⁹
 ἱππίων ἄθλων¹⁰ κορυφάν¹¹, ἄτε Φοίβω 20
 θῆκεν Ἄδραστος¹² ἐπ' Ἄσωποῦ ῥέεθροις¹³: ὧν ἐγὼ
 10 μνασθεῖς¹⁴ ἐπασκήσω¹⁵ κλυταῖς¹⁶ ἥρωα τιμαῖς,
- III. ὃς τότε μὲν βασιλεύων κείθι νέαισιν θ' ἑορταῖς
 ἰσχύος¹⁷ τ' ἀνδρῶν ἀμίλλαις¹⁸ ἄρμασί τε γλαφυροῖς¹⁹
 ἄμφαινε²⁰ κυδαίνων²¹ πόλιν.
 φεῦγε γὰρ Ἀμφιαρῆ²² 30
 ποτε θρασυμήδεα²³ καὶ δεινὰν στάσιν
 πατρώων οἴκων ἀπό τ' Ἄργεος: ἀρχοῖ²⁴

¹ τελέω	voltooien
² ἐσθλός	edel
³ χαμαί	op/in de grond
⁴ θεσπέσιος	goddelijk, buitengewoon
⁵ καύχη	geroch
⁶ πρόσφορος	passend
⁷ βρομῖος	klinkend
⁸ αὐλός	fluit
⁹ ὄρνωμι	in beweging brengen
¹⁰ ἄθλον	kamprijns
¹¹ κορυφή	top
¹²	<i>Hij was de zoon van Talaus and Lysimache. Hij was één van de drie koningen van Argos, naast Iphis zijn broer en Amphiaras, die later getrouwd was met Adrastos'zuster Eriphyle. Bij een ruzie tussen de koningshuizen in Argos, is Talaus gedood door Amphiaras, en is Adrastos verjaagd en gevlucht naar zijn grootvader Polybus, koning van Sicyon. Na diens dood werd Adrastos koning van Sikoon en hij stelde de Nemeïsche spelen in. Poluneikes zou met zijn dochter Argeia, Tudeus met Depipulè en Aigialeia met Tudeus'zoon Diomedes getrouwd zijn. Later verzoent Adrastos zich met Amphiaras en keert hij terug naar Argos. Hij huwelijkt dan zijn zuster aan Amphiaras uit. Zij moet voortaan ruzies tussen hen beslechten.</i>
¹³ ῥέεθρον	stroom
¹⁴ μμνήσκομαι + gen.	zich herinneren
¹⁵ ἐπασκέω	iets voorzien van
¹⁶ κλυτός	heerlijk, beroemd
¹⁷ ἰσχύς ἢ	kracht
¹⁸ ἄμιλλα	strijd
¹⁹ γλαφυρός	gewelfd
²⁰ ἀναφαίνω	vieren prijzen, aan het licht brengen
²¹ κυδαίνω	roem verlenen
²² Ἀμφιαρῆς nom.	Amphiaras
²³ θρασυμήδης	onverschrokken
²⁴ ἀρχός	leider

- II. Er is een uitspraak onder de mensen om niet een perfecte edele daad
stil onder de aarde te verstoppen: een geweldige zang 15
van pochende woorden past daarbij.
Kom, laten wij de klinkende
citer en de fluit optillen ter ere van het hoogtepunt zelf
van de paardenraces, die Adrastos voor Phoibos 20
heeft ingesteld bij de stromen van de Asoopos. Hieraan
denkend zal ik de held van heerlijke eerbewijzen voorzien.
- III. Hij bracht toen, toen hij daar koning was, door nieuwe feesten 25
en wedstrijden van sterke mannen en door gewelfde wagens
de stad²⁵ voor het voetlicht door haar roem te verlenen.
Want hij vluchtte voor Amfiaraos 30
ooit voor een onverschrokken en vreselijke twist
weg uit zijn vaderlijk huis van Argos. De aanvoerders]

de Asoopos

²⁵ Sikuoon

- 26δ' οὐκ ἔτ' ἔσαν Ταλαοῦ παῖδες, βιασθέντες²⁷ λύα²⁸.
 15 κρέσων δὲ καππαύει²⁹ δίκαν τὰν πρόσθεν ἀνήρ.
- IV.** ἀνδροδάμαντ'³⁰ Ἐριφύλαν, ὄρκιον³¹ ὡς ὅτε πιστόν,
 δόντες Οἰκλείδα γυναῖκα, ξανθοκομᾶν³² Δαναῶν 40
 ἔσσαν μέγιστοι καί ποτε
 ἔσλον ἐς ἑπταπύλους³³
 Θήβας ἄγαγον στρατὸν ἀνδρῶν αἰσιᾶν³⁴
 οὐ κατ' ὄρνιχων³⁵ ὀδόν: οὐδὲ Κρονίων
 ἄστεροπᾶν³⁶ ἐλελίξαις³⁷ οἴκοθεν μαργουμένους³⁸
 20 στείχειν ἐπώτρυν', ἀλλὰ φείσασθαι³⁹ κελεύθου.
- V.** φαινομένην δ' ἄρ' ἐς ἅταν σπεῦδεν ὄμιλος⁴⁰ ἰκέσθαι 50
 χαλκείος ὄπλοισιν ἵππείοις τε σὺν ἔντεσιν⁴¹: ἴσ-
 μηνοῦ δ' ἐπ' ὄχθαισι⁴² γλυκὺν
 νόστον ἐρείσάμενοι⁴³
 λευκανθέα⁴⁴ σώματ' ἐπίαναν⁴⁵ καπνό⁴⁶:
 ἑπτὰ γὰρ δαίσαντο⁴⁷ πυραὶ⁴⁸ νεογυῖους⁴⁹
 φῶτας: ὁ δ' Ἀμφιαρῆ σχίσσεν⁵⁰ κεραυνῶ παμβία⁵¹

26	στάσις ἡ	opstand, ruzie
27	βιάζω	overweldigen
28	λύη	ruzie, opstand
29	καταπαύω	tot een einde brengen
30	ἀνδροδάμας	manbedwingend
31	ὄρκιος	door een eed gebonden
32	ξανθοκόμης	blondharig
33	ἑπτάπυλος	zevenpoortig
34	αἴσιος	gunstig
35	ὄρνιξ, -νιχος	vogel, voorteken
36	ἄστεροπή	bliksem
37	ἐλελίζω	doen draaien
38	μαργόομαι	razend worden
39	φείδομαι + <i>gen.</i>	sparen
40	ὄμιλος	menigte
41	ἔντεα τά	wagen
42	ὄχθη	oever
43	ἐρείδομαι	voor zich vaststellen
44	λευκανθής	met witte bloemen
45	πιαίνω	vet maken
46	καπνός	rook
47	δαίομαι	verslinden
48	πυρά	brandstapel
49	νεόγυιος	met jonge ledematen
50	σχίζω	splijten
51	παμβιάς	albedwingend

waren niet meer de zonen van Talaos, die overweldigd waren door ruzie.
Want een man maakte door groter macht een eind aan het oude recht.³⁵

- IV.** De⁵², die de mandodende Eriphulè, onder ede als was het betrouwbaar,
als vrouw aan de zoon van Oikleès⁵³ hadden gegeven, waren 40
van de blondharige Grieken de grootsten
en ooit leidden zij naar het zevenpoortige
Thebe een leger van mannen niet over een weg
van gunstige vogeltekens. Maar niet heeft Kronos' zoon
door een bliksem te slingeren hen aangespoord in razernij 45
te vertrekken van huis, maar zich te onthouden van de tocht.
- V.** Een dagende ondergang haastte zich een menigte te bereiken 50
met bronzen wapens en strijdwapens. Aan de oevers
van de Ismenos⁵⁴ probeerden zij voor zich
de zoete terugkeer naar huis te verzekeren,
maar zij voedden met hun lichamen de witbloeiende rook. 55
Want zeven brandstapels⁵⁵ hebben de lichamen van jonge mannen
verslonden,
maar hij, Zeus, heeft voor Amphiaraos met al bedwingende bliksem

⁵² Het subject van de zin ontbreekt. Hier blijkt wel, dat het gaat om de tijd dat Adrastos zich weer verzoend heeft met Amphiaraos.

⁵³ Amphiaraos

⁵⁴ (Grieks: Ισμηνος) is de naam van een rivier die in het Oude Griekenland in Boeotië vloeide. De Ismenos ontsprong in het Kithairongebied, stroomde door Thebe en mondde uit in het Hulikameer. Ismenos ook de naam van de bijhorende riviergod. De rivier waaraan hij zijn naam gaf, heette oorspronkelijk Ladon

⁵⁵ Vreemd. Amphiaraos wordt door Zeus gered en Adrastos komt thuis.

25 Ζεὺς τὰν βαθύστερνον⁵⁶ χθόνα, κρύψεν δ' ἄμ' ἵπποις, 60

VI. δουρὶ⁵⁷ Περικλυμένου⁵⁸ πρὶν νῶτα⁵⁹ τυπέντα μαχατὰν
θυμὸν αἰσχυνθῆμεν. ἐν γὰρ δαιμονίοισι⁶⁰ φόβοις
φεύγοντι καὶ παῖδες θεῶν.

εἰ δυνατόν, Κρονίων,

πεῖραν μὲν ἀγάνορα⁶¹ Φοινικοστόλων⁶²

ἐγγέων⁶³ ταύταν θανάτου πέρι καὶ ζω- 70

ᾶς ἀναβάλλομαι⁶⁴ ὡς πόρσιστα⁶⁵, μοῖραν δ' εὖνομον⁶⁶

30 αἰτέω σε παισὶν δαρὸν⁶⁷ Αἰτναίων ὀπάζειν⁶⁸,

VII. Ζεῦ πάτερ, ἀγλαΐαισιν⁶⁹ δ' ἀστυνόμοις⁷⁰ ἐπιμῖξαι
λαόν. ἐντί τοι φίλιπποί τ' αὐτόθι καὶ κτεάνων⁷¹

ψυχὰς ἔχοντες κρέσσονας

ἄνδρες. ἄπιστον ἔειπ'·

αἰδῶς γὰρ ὑπὸ κρύφα κέρδει⁷² κλέπτεται,

ἃ φέρει δόξαν. Χρομίω κεν ὑπασπί- 80

ζων⁷³ παρὰ πεζοβοάει⁷⁴ ἵπποις τε ναῶν τ' ἐν μάχαις

35 ἔκρινας⁷⁵ ἂν κίνδυνον ὀξείας αὐτᾶς⁷⁶,

VIII. οὐνεκεν⁷⁷ ἐν πολέμῳ κείνα⁷⁸ θεὸς ἔντυεν⁷⁹ αὐτοῦ
θυμὸν αἰχματὰν ἀμύνειν λοιγὸν⁸⁰ Ἐνυαλίου⁸¹.

⁵⁶ βαθύστερνος

met diepe boezem

⁵⁷ δόρυ τό

lans

⁵⁸ *Periklumenos was de zoon van Poseidoon en Chlooris, de dochter van Teiresias.*

⁵⁹ νῶτον τό

rug

⁶⁰ δαιμόνιος

door de god veroorzaakt

⁶¹ ἀγήνωρ

manhaftig

⁶² Φοινικόστολος

van de schare van Phoinikiërs

⁶³ ἔγχος τό

lans

⁶⁴ ἀναβάλλομαι

uitstellen

⁶⁵ πόρσιστα superlativus van πρόσω ver

⁶⁶ εὖνομος

met goede wetten

⁶⁷ δηρὸν

lang

⁶⁸ ὀπάζω

verlenen

⁶⁹ ἀγλαΐα

feest, festival

⁷⁰ ἀστυνόμος

stad beschermend, publiek

⁷¹ κτέανον

bezit

⁷² κέρδος τό

winst

⁷³ ὑπασπίζω

schildknaap zijn

⁷⁴ πεζοβοάς

voetsoldaat

⁷⁵ κρίνω

waarnemen

⁷⁶ αὐτή

krijgsgeschiedenis

⁷⁷ οὐνεκεν

waarom

⁷⁸ = ἐκεινη

⁷⁹ ἐντύω

iem. uitrusten om

de aarde met diepe boezem gekloofd en hem met wagen al verborgen,⁶⁰

- VI.** voordat wij ons in het hart zouden schamen, dat de strijder
in zijn rug door Periklumenos' lans getroffen was. Want bij angst, die
door de goden veroorzaakt is, vluchten ook godenkinderen. 65
Als het mogelijk is, Kronos' zoon,
dan stel ik die manhaftige proef
van lansen van een Phoinikisch leger⁸² om dood en leven uit,
zo ver mogelijk en ik vraag u om aan de kinderen van de inwoners 70
van Aitna lange tijd het lot te geven van goed bestuur.
- VII.** en dat u, vader Zeus, het volk laat kennis maken
met openbare feesten. Heus de mensen daar houden van paarden 75
en hebben een ziel sterker die niet bezwijkt voor bezit.
Iets ongelooflijks heb ik gezegd:
want schroom wordt heimelijk door winst ontvreemd,
maar die schroom brengt wel roem. Als je Chromios' schildknaap 80
was bij voetsoldaten en strijdwagens en in zeeslagen,
dan zou je hebben gezien, in het gevaar van scherp krijgsgeschreeuw,
- VIII.** waarom die godin zijn hart uitrustte om als lansstrijder 85
het verderf van Ares af te weren.

⁸⁰ λοιγός verderf

⁸¹ Ἐνυάλιος Ares

⁸² Kadmos was Phoinikiër en stichter van Thebe.

	παῦροι ¹ δὲ βουλευῆσαι φόνου παρποδίου ² νεφέλαν	90
	τρέψαι ποτὶ δυσμενέων ³ ἀνδρῶν στίχας ⁴ χερσὶ καὶ ψυχᾷ δυνατοί: λέγεται μὲν Ἕκτορι μὲν κλέος ἀνθῆσαι ⁵ Σκαμάνδρου χεῦμασιν ⁶ 40 ἀγχοῦ ⁷ , βαθυκρήμνοισι ⁸ δ' ἀμφ' ἀκταῖς ⁹ Ἐλώρου ¹⁰ ,	
IX	ἔνθα Ἐρέας πόρον ἀνθρωποὶ καλέοισι, δέδορκεν ¹¹ [παιδὶ τοῦθ' Ἀγησιδάμου φέγγος ¹² ἐν ἀλικίᾳ ¹³ πρώτα: τὰ δ' ἄλλαις ἀμέραις πολλὰ μὲν ἐν κόνιᾳ ¹⁴ χέρσω, τὰ δὲ γείτονι ¹⁵ πόντῳ φάσομαι. ἐκ πόνων δ', οἳ σὺν νεότατι ¹⁶ γένωνται σὺν τε δίκᾳ, τελέθει ¹⁷ πρὸς γῆρας ¹⁸ αἰὼν ἀμέρα ¹⁹ . 45 ἴστω λαχῶν ²⁰ πρὸς δαιμόνων θαυμαστὸν ὄλβον.	100
X	εἰ γὰρ ἅμα κτεάνοις πολλοῖς ἐπίδοξον ²¹ ἄρηται ²² 110 κῦδος ²³ , οὐκ ἔστι πρόσωθεν θνατὸν ἔτι σκοπιᾶς ¹	110

¹ παῦροι	weinige
² παρπόδιος	bij de voet
³ δυσμενῆς	vijandig
⁴ στίχος ὁ	rij
⁵ ἀνθέω	bloeien
⁶ χεῦμα τό	stroom
⁷ ἀγχοῦ + dat.	dichtbij
⁸ βαθύκρημνος	met hoge klippen
⁹ ἀκτὴ	oever

¹⁰ *Blijkbaar had Chromios in 492 bij de Helooros op Sicilië gestreden. De rivier heet nu de Tellaro en stroomt in de Ionische zee onder Noto. Hier vocht Hippokrates, tiran van Gela, een slag tegen de Surakusanen. Chromios was metgezel van Gelon, commandant van Hippokrates.*

¹¹ δέδορκα, δέρκομαι	lichten
¹² φέγγος τό	licht
¹³ ἡλικία	volwassen leeftijd
¹⁴ κόνιος	stoffig
¹⁵ γείτων	naburig
¹⁶ νεοτᾶς ἡ	jeugd
¹⁷ τελέθω	ontstaan zijn, worden
¹⁸ γῆρας τό	ouderdom
¹⁹ ἀμέρος	zacht, rustig
²⁰ λαγχάνω	(door het lot) krijgen
²¹ ἐπίδοξος	te verwachten
²² ἄρνημαι	verwerven
²³ κῦδος τό	roem

	Weinigen zijn in staat te besluiten een wolk van dreigende dood te wenden naar rijen vijanden,	90
	met eigen hand en ziel. Werkelijk, men zegt, dat voor Hektoor roem is opgebloeid dichtbij de stroom van de Skamander, maar bij de kapen met hoge klippen van de Helooros ²	94
IX.	waar de mensen het de Voorde van Rea noemen, glanst voor het kind van Hagèsidamos dat licht bij de aanvang van de volwassenheid. Zijn vele daden op het stoffige vasteland en die op de naburige zee zal ik op andere dagen vertellen. Vanuit inspanningen, die met jeugd verkeren en met recht, ontwikkelt zich een rustig leven naar de oude dag. Hij moet weten dat hij wonderbaarlijke voorspoed van de goden heeft.	100 105
X.	Want als hij samen met zijn grote bezit roem verwerft, die je daarbij verwacht, dan bestaat het niet dat hij van ver als mens nog	110

¹ σκοπιά uitkijk, wachthouden

² Blijkbaar had Chromios in 492 bij de Helooros op Sicilië gestreden. De rivier heet nu de Tellaro en stroomt in de Ionische zee onder Noto. Hier vocht Hippokrates, tiran van Gela, een slag tegen de Surakusanen. Chromios was metgezel van Gelon, commandant van Hippokrates.

ἄλλας ἐφάψασθαι¹ ποδοῖν.
 ἠσυχία δὲ φιλεῖ
 μὲν συμπόσιον: νεοθαλής² δ' αὔξεται
 μαλθακᾶ³ νικαφορία⁴ σὺν ἰοιδᾶ:
 θαρσαλέα⁵ δὲ παρὰ κρητῆρα φωνὰ γίνεται.
 50 ἐγκιρνάτω⁶ τίς νιν, γλυκὺν κώμου⁷ προφάταν⁸, 120

XI ἀργυρέαισι δὲ νωμάτω⁹ φιάλαισι¹⁰ βιατὰν¹¹
 ἀμπέλου¹² παῖδ', ἅς ποθ' ἵπποι κτησάμεναι Χρομίω
 πέμψαν θεμιπλέκτοις¹³ ἀμᾶ
 Λατοῖδα¹⁴ στεφάνοις
 ἐκ τᾶς ἱερᾶς Σικυῶνος. Ζεῦ πάτερ,
 [130] εὐχομαι ταύταν ἀρετὰν κελαδέω¹⁵
 σὺν Χαρίτεσσιν, ὑπὲρ πολλῶν τε τιμαλφεῖν¹⁶ λόγοις
 55 νίκαν, ἀκοντίζων¹⁷ σκοποῦ ἄγχιστα¹⁸ Μοισᾶν.

¹ ἐφάπτομαι + *gen.*

² νεοθαλής

³ μαλθακός

⁴ νικοφορία

⁵ θαρσαλέος

⁶ ἐγκιρνήμι

⁷ κῶμος

⁸ προφήτης

⁹ νωμάω

¹⁰ φιάλη

¹¹ βιατάς

¹² ἄμπελος

¹³ θεμιπλεκτος

¹⁴ Λατοῖς

¹⁵ κελαδέω

¹⁶ τιμαλφέω

¹⁷ ἀκοντίζω

¹⁸ ἄγχιστα + *gen.*

bereiken

pas oplevend

zacht

overwinning

onverschrikken

mengen

feest, optocht, drinkgelag

verkondiger

toedelen

drinkschaal

machtig

wijstok

goed gevlochten

zoon van Lato

verheerlijken

bezingen

speer slingeren

zeer dichtbij

een andere uitkijkpost te voet bereikt.

Rust bemint

een drinkgelag; een vers bloeiende zege 115

groeit met zachte zang.

Vol zelfvertrouwen klinkt een stem bij een mengvat.

Iemand moet de wijn daarin mengen, zoete verkondiger van feest, 120

XI.

Hij moet het machtige kind van de rank toedelen

in zilveren drinkschalen die ooit paarden voor Chromios

hebben verworven en tegelijk met goed gevlochten krans 125

van Lato's zoon hebben begeleid

vanuit het heilige Sikuoön. Vader Zeus,

ik wens die voortreffelijkheid te bezingen samen met de Chariten

en meer dan velen met woorden zijn zege te verheerlijken

mijn speer zeer dichtbij het doel van de Muzen slingerend.